

Braziliaanse groet – 2011

Beste familieleden en vrienden van Brazilië. Een groots jubileum mag gevierd worden: het 650 jarig bestaan van de Congregatie van de Zwartzusters van Bethel o.s.a. Met onze kloostergemeenschappen, familieleden, vrienden en kennissen van dichtbij en veraf, willen we dat op 18 oktober 2011 vieren. Mogen wij u verwachten? Graag neem ik u dit jaar mee met het hier volgend reisverhaal van Zr. Luciana Blondeel. Veel leesgenot!

(Zr. Christine Everaere)

A VIDA E UMA FESTA (Waarom het leven een feest kan zijn)

Met vreugde en dankbaarheid denk ik, Zr. Luciana Blondeel, terug aan onze trip doorheen het noordoosten van Brazilië in de maand augustus van 2010. Zr. Christine had mij uitgenodigd haar te vergezellen om onze zusters, op de verscheidene plaatsen waar ze werkzaam zijn, een canonisch bezoek te brengen. We vlogen met de TAP vanuit Lissabon rechtstreeks naar Fortaleza, langs de oostkust van de deelstaat Ceará, ongeveer 2-3° afstand van de evenaar. Het was al na 20u (01u Belgische tijd) toen we de seminarist Filip en Zr. Damiana mochten ontmoeten die ons geduldig stonden op te wachten. Het was er warmer dan hier met een temperatuur van 36 °C.

OITICICAS

Na een korte nachtrust in het gastenpaviljoen van het seminarie "Fraternidade Dom Timóteo" waar er zes seminaristen wonen en enkele professoren, reden we met de eerste bus, het was nog halfdonker, richting binnenland. In stijgende lijn, van de ene hoogvlakte tot de andere reden we, soms in slakkengang, dwars door het gebergte tot op ongeveer 400m boven de zeespiegel. Genietend van een gevarieerd panorama: kale rotsen waarvan de hoogste 1.114m en de nog groene begroeiide heuvelflanken, dank zij het nog niet beëindigde regenseizoen, met de vele kronkelende berggriviertjes.

In de vele, meestal uitgegraven, reservoirs wordt alle regenwater opgevangen om het voor mens en vee, nog voor de rest van het jaar leefbaar te houden. Hier en daar zagen we op die smalle bergpaadjes, groepjes magere koeien grazen.

Tegen elf uur, konden we eventjes uitstappen aan het eerste gehucht voor een hapje of drankje. Voortaan zou het in vlugger tempo gaan tot in Viçosa, een historisch stadje waarvan een rijk verleden wordt verteld. Aan Padre Carlos, die de hoofdkerk bedient en de zusters in het begin begeleid heeft, beloofden we er de volgende dag terug te komen voor het patroonsfeest. Eerst moesten we met een wagen naar beneden langs een 12 km lange zandweg tussen rotsblokken en bezaaid met grint en keien.

Van bovenaf gezien heb je een prachtig zicht op het dal omringd door donkere rotsen, maar om er te geraken was het van: hou je stevig vast en hou je mond dicht voor de stofwolken. Ze vertelden mij dat op een avond, een jong tijgertje, aangetrokken door de koplampen, tussen het struikgewas verscheen en daarna schichtig verdween. In het huis van de zusters rechtover het wit en blauw geschilderd kerkje van Santa Luzia, werden we op een hartelijke wijze onthaald, het feest was begonnen en er viel heel wat te vertellen.

Naast de woning staat het parochiesecretariaat. Het heeft een goed bijgehouden archief, waardoor je zich een beeld kunt vormen van de enorme missionaire uitdaging in dit stukje paradijs. Er is daar weinig infrastructuur, wel een schooltje waar ook Zr. Angela avondles geeft. Een werk kunnen de mensen enkel in het stadje ginds boven vinden, tenzij in de beperkte landbouw van de naaste omgeving. Dus wie werkgelegenheid op de kop kan tikken, waar dan ook, blijft er niet wonen.

De dag daarop kwam de sympathieke Spaanse bisschop, Dom Francisco Xavier, op bezoek en werd na het middagmaal een evaluatie gehouden van drie jaar aanwezigheid van de zusters in de missiepost en werd de nabije toekomst bekeken binnen het door hem vooropgestelde plan.

Er zijn de grote uitdagingen voor de zusters: de warmte, het gebrek aan vervoermiddelen en water, maar ze willen toch kost wat kost verder gaan ten dienste van de bevolking die smeekt om zusters.

Bij enkele huisbezoeken drong zich bij mij althans een voorstelling op van hoe het bij ons, eeuwen geleden, op een boerenhof moet geweest zijn: primitief, kale muren en weinig meubilering, zonder van landbouwwerktuigen te spreken, maar met uiterst vriendelijke en gastvrije mensen die enkel vragen wanneer je eens terug komt. Ondertussen wordt van alles op tafel gezet en weigeren zou beledigend zijn. Een gast ontvangen betekent voor hen echt "Jezus" ontvangen.

In de zondagsmis zat het kerkje stampvol en werd er met veel lichaamstaal gebeden en gezongen. Ik kende wel nog enkele van die liederen, maar aan het ritme was ik ontwend.

De zusters Joêmia en Ângela vertelden met veel enthousiasme over de missieweek. Ik laat hier Zr. Joêmia even aan het woord:

"Op onze Parochie van Santa Luzia werd van 4 tot 8 juli van dit jaar het project "altijd Missie, in het diocees van Tianguá" gerealiseerd. Het werd het mooiste teken van beleefd geloven in gemeenschap en betrokkenheid met het woord van God door het Goede Nieuws naar alle mensen uit te dragen.

Deze bijzondere week werd ingezet met een plechtige Eucharistieviering voorgedaan door Padre Francisco in de dekenale kerk. Alle gemeenschappen van de parochie waren er vertegenwoordigd en alle missionarissen van de buurtparochies die met ons zouden meewerken, werden er verwelkomd. Na de liturgische viering werden zij, twee aan twee, naar alle wijken uitgestuurd.

Elke dag kwamen allen op één plaats samen voor de eucharistie, telkens in een andere kerk of kapel. En we zagen tot onze grote vreugde het stijgend aantal aanwezigen. De bedoeling was elke familie en elk gezin te bezoeken en alle jongeren waren uitgenodigd op het gezamenlijk ontbijt. De volwassenen organiseerden een middagmaal van wat elk had meegebracht in een uitzonderlijk gemoedelijke sfeer.

Het hoogtepunt van die missieweek was het planten van een kruis door iedere gemeenschap. Op 11 juli werd onder grote belangstelling en heel enthousiast liet kruis op het kerkplein van Oiticicas ingeplant.

Nu volgt voor ons de taak te bidden en te ijveren opdat de kleine zaadjes zouden gedijen en vrucht dragen en opdat we ons niet zouden laten ontmoedigen na enkel een week van bijzondere inspanning nu we dit streefdoel van verkondiging hebben aanvaard: de Blijde Boodschap- uitdragen aan alle bewoners".
 (Zuster Joêmia)

Vooraleer Ceará te verlaten bezochten we nog even het "kerkje van de hemel". Het is een merkwaardig gelegen heiligdom met een Christusbeeld vergelijkbaar aan dat van Rio de Janeiro. Daar heb je ook zicht op een adembenemend panorama van de stoere rotsige omgeving.

SALVADOR DA BAHIA

In alle vroegte van die dinsdagmorgen moesten we terug naar Fortaleza voor de vlucht naar Salvador. Het was een dag van reizen en sjouwen met pak en zak maar aan het eindpunt stond een hele delegatie van oude vrienden ons aan het vliegveld op te wachten. Het busje van de gehandicapten was volgestopt met wagentjes en krukken: zij wilden de eersten zijn om ons met een spandoek te kunnen verwelkomen. Het waren onvergetelijke momenten!

Dit eerste oponthoud in Salvador was kort. We zouden er de week daarop terugkomen na het bezoek aan Ruy Barbosa, op 500 km landinwaarts. Maar eerst was er een verrassing in Tancredo Neves, waar ik tientallen jaren werkzaam was. De bewonersraad had er iets merkwaardigs opgebouwd waar je stil van werd. Hoe was het mogelijk na zoveel tijd. Neen, vergeten doen de Brazilianen niet: een ontmoeting is altijd een feest met als motto: "*amigos para sempre*" (vrienden voor altijd). Ze zeggen het met abraços, bloemen en getuigenissen van vroeger en heel veel blij gezichten van vreugde om het weerzien.

RUY BARBOSA

In het bisdom van Dom André De Witte, in Ruy Barbosa, heb je met enorme afstanden te maken. Er werken daar vier Zwartzusters: 2 geprofeste zusters: Zr. Clemilda en Zr. Iraci en twee junioristen: Zr. Marinalva en Zr. Rita.

De gemeenschappen in de stad zelf en de vele omringende basism gemeenschappen worden vooral door bezielde leken gedragen, gevormd en begeleid ten dienste van het godsvolk. De zusters gaan meestal naar de verst afgelegen en armste wijken of waar het moeilijker ligt.

In het tehuis voor gehandicapte kinderen, door Italiaanse zusters geleid, waren we allen ontroerd door het devote gedrag van een mongooltje, een jongen met het syndroom van Down. Hij stond aan het altaar naast de priester. Wat een waardigheid en eerbied en wat een hartelijk onthaal gaf hij aan novice Cleide die er momenteel stage loopt.

In één van de afgelegen gehuchten werden we geconfronteerd met zwarte miserie: de hele familie was kastanjes aan het pellen, uren aan een stuk om die daarna op de markt te kunnen verkopen aan een spotprijs van 7,00 reais of ongeveer 3,00 euro/kg wat in de luchthaven aan 30,00 reais wordt verkocht.

Ze moeten veel doen voor weinig geld. Toch klagen ze niet. Het is enkel voldoende voor één maaltijd de volgende dag. Ik ben ook eens een kijkje gaan nemen op de markt: heel pittoresk, en de prijs van de verkoopwaar wordt vastgesteld naargelang het gezicht van de klant, erbij gevoegd dat de zuster een aanzienlijke vermindering krijgt. Verschillende jongeren werken ook in de sandalenfabriek en verdienen daar 20 reals per dag of 100/week of 400/maand, aan 2,29 wisselkoers van de euro nu, is dat iets van 174,67 euro/maand. Ze moeten 8 uur per dag rechtstaan en mogen niet met elkaar spreken om geen tijd te verliezen. Veel jongeren zijn ontgoocheld want ze willen studeren en kunnen geen 900 reals of ongeveer 400 euro per maand geven. We zouden hen graag aan een studiebeurs willen helpen om hen zo ook een toekomst te kunnen aanbieden.

SALVADOR DA BAHIA

Na een vijftal dagen was de tijd aangebroken om naar Salvador terug te reizen, waar tot mijn verrassing mijn 81ste verjaardag al vanaf het ontbijt bij de zusters plechtig maar eenvoudig werd gevierd: ballonnetjes, kaartjes, geschenkjes, niets ontbrak om een feestelijke sfeer te scheppen. Ze hebben duidelijk feestvingers.

De zondagmorgen in de kerk van de Espírito Santo was voor mij een echte openbaring. Ik kon zien hoe het kleine zaadje van de verkondiging, tot volle wasdom was gekomen.

Gelovigen die, jong en oud, de gemeenschap dragen en dan samenkomen rond de diaken of de priester bij de viering. Ze brengen er hun dank en al hun vele zorgen voor de Heer. Persoonlijke intenties worden eenvoudig voorgedragen. De jongeren vooral nemen de taak van zang en begeleiding op zich, en iedereen doet mee. Dat die vieringen wat tijd in beslag nemen is voor niemand een probleem, trouwens geen mens schijnt haast te hebben. De vreugde om het samenzijn is er zicht- en tastbaar. Eerlijk gezegd, ik heb me nooit kunnen indenken dat de bloei van zo'n Comunidade, zo'n gemeenschap, mogelijk was.

INFÂNCIA MISSIONÁRIA

Kinderen worden al van jongs af aan aangesproken om lid te worden van de infância missionária. Ik laat hier Zr. Jandira aan het woord:

"We zijn al sinds 1998 op weg met de kinderen van de jongerengroep, waarvan velen van hen een missionaire taak hebben aanvaard als voorgangers van de Missionaire Kindertijd, Catechese, Jeugdgroep, Liturgie, Kinderkoor, Evangelisatie, Sociale inzet voor de gezondheid- en kinderpastoraal. Het zijn jongeren die bewust zijn van de lokale en ook andere noden. Ze zijn solidair en hebben geleerd te delen met anderen, te bidden voor de mensen die lijden. Ze organiseren het ophalen van voedsel, geneesmiddelen, kleren, schoolgerief enz. en hebben als motto: *"Het kind evangeliseert en helpt de kinderen"*.

Vandaag de dag spitsen wij ons toe op de vorming van de verantwoordelijken. Het zijn jongeren en volwassenen die een groep van 12 kinderen leiden tussen 7 en 14 jaar. Meestal zijn het kinderen die niet naar de kerk komen en niet graag naar school gaan. Ze hebben tekort aan veel of aan alles. Velen hebben geen vader, leven in een kleine ruimte met hun moeder die een man in huis brengt om aan eten te geraken en hen nog een kind erbij bezorgt.

Het kind kan dan leren leven met andere kinderen en ook de problemen van anderen zien. Ze brengen huisbezoeken, zijn er behulpzaam en voelen zich zo nuttig en bemind. De wens is dat alle kinderen en pubers van heel de wereld vrienden zouden zijn!"

(Zuster Jandira)

Van afscheid nemen mocht niet gesproken worden, ze nemen het niet. Er is maar één zaak die telt: *"amigos para sempre"*. Van natuur realistischer, wisten de ouderen uiteraard wel beter. Terug in België, ben ik er eens te meer van overtuigd dat de oprechte relatie van goodwill onder de mensen de vreugde van het Godsrijk bevat en dat is al een feest op zich.

PASTORAL DOS DEFICIENTES

Ik denk ook met vreugde terug aan de gehandicapten die zo gelukkig zijn met het busje dat ze dank zij uw milde bijdrage mochten ontvangen, waarvoor van harte dank! Door middel van dit busje kunnen de zieken en gehandicapten met de moeders nu worden opgehaald voor bijeenkomsten. Ontmoetingen die hen uit de isolatie halen. Ze kunnen nu ook beter begeleid worden voor verzorging in de bestaande medische centra voor fysiotherapie.

Zo gingen we ondermeer een meisje halen. Eerst werd ze vanuit de ladeira naar boven gedragen door twee mannen, daarna in de wagen geplaatst en werd er met haar naar de therapie gereden. Daar werd ze op een paard getild en door het rijden en het contact met het paard werd het spastisch meisje heel rustig en begonnen de spieren zich te ontspannen waar ze heel veel deugd aan heeft.

Er zijn nog heel wat vragen zoals van dit intelligent meisje dat niet kan stappen en niet uit haar huisje kan. Wat zou ze graag een laptop krijgen om zo wat te kunnen studeren.

PASTORAL DA CRIANÇA

De kinderen krijgen heel veel aandacht in de pastoral da criança. Mensen spreken met heel veel lof over dokter Zilda Arns. Zij werd geboren op 25 augustus 1934 in St. Catharina en overleed als slachtoffer van de aardbeving in Haïti op 12 januari 2010. Ze was dokter pediater, moeder van 5 kinderen en oma van 10 kleinkinderen. Ze zag haar missie in de geneeskunde, was werkzaam in publieke hospitalen en coördineerde verscheidene acties ten bate van moeder en kind. In 1983 werd ze door de Braziliaanse bisschoppen aangesproken en zo ontwikkelde zich de communautaire methode die uitbreidde in de solidariteit tussen de armere families.

Deze specifieke pastoraal bestaat uit acties op gebied van gezondheid, voeding, opvoeding en ook burgerzin en spiritualiteit op oecumenische basis. Vooral in de armste groepen wordt op de integrale ontwikkeling van het kind gefocust, vanaf de conceptie tot de leeftijd van zes jaar, met daarbij ook op het oog de kwalitatieve verbetering van de familie. In 2004 werd Zilda Arns een tweede missie opgedragen, die van de bejaarde, die zich evenzeer tamelijk snel over heel Brazilië verspreidde met ongeveer dezelfde methode.

In 2008 werd te Montevideo, Uruguay, de beweging tot internationale beweging uitgeroepen met de bedoeling het reduceren van kind- en moedersterfte, ondervoeding en huiselijk geweld. Nu is de Pastoral da Criança in 19 landen vertegenwoordigd.

Volgens Dr. Zilda is de opvoeding van de moeders de uitnemende weg om ziekten en sociale uitsluiting van het kind te voorkomen. Daarom wordt veel in de vorming geïnvesteerd en de leiders gezocht uit vrijwilligers die zich volgens eenzelfde plan laten gidsen. Eens heeft Dr. Zilda gezegd dat "*de leiders van de Pastoraal van het Kind*" de belangrijkste personen van het land zijn, omdat ze naast de broederlijke solidariteit, oriëntatie geven betreffende gezondheid, voeding, opvoeding en burgerzin aan de armsten in Brazilië. "*Opdat allen leven zouden hebben in overvloed*".

POLITIEK EN SOCIALE PROMOTIE

Tijdens ons bezoek was de verkiezingspropaganda volop bezig. De president Lula da Silva, aan de macht sinds 2003, moet na een tweede ambtstermijn als president van Brazilië opstappen. Hoewel hij de jongste tijd op heel wat tenen in het buitenland trapte, blijft hij de ster in eigen land die niemand graag ziet doven. Zijn levensverhaal is hapklaar voor een filmdecor: een charismatische persoonlijkheid, afkomstig uit een straatarm gezin en amper formeel geschoold. Hij spreekt de taal van het volk dat voor 80% achter hem staat. Brazilië heeft zijn zelfvertrouwen teruggevonden.

Het beleid kreeg een eigen naam: het "*lulisme*", de politieke strekking leverde indrukwekkende resultaten op. Lula's parade-paardje was ongetwijfeld "*Fome zero*" (honger nul), de meest grootscheepse campagne ooit in Brazilië om honger uit te bannen en ervoor te zorgen dat alle kinderen minstens twee maaltijden per dag krijgen. "*Bolsa familia*" is het lopende programma van beurzen aan twaalf miljoen arme families opdat hun kinderen naar school kunnen gaan. Zr. Damiana mocht in Maragojipe in dit kader werken. Dit idee krijgt in vele landen navolging.

Veel Brazilianen zagen hun levensstandaard de afgelopen jaren toenemen, maar daarnaast bleven enorme problemen onopgelost. De "*reforma agrária*" of de zolang verwachte herverdeling van de landeigendommen komt niet van de grond en de criminaliteitscijfers stijgen onrustwekkend. De kloof arm-rijk blijft diep. Wel bewust geen mirakels te kunnen doen, zoals Lula het zelf zegt, geeft hij nu de fakkel door aan Mevrouw Dilma Rousseff, zijn politieke erfgename. Moge het beleid ten goede komen aan de bevolking.

MILLENNIUMDOELSTELLINGEN

Ook in Brazilië moet er nog verder werk gemaakt worden van de millenniumdoelstellingen tegen 2015:

1. De grootste armoede en honger uitbannen.
2. Basisonderwijs wereldwijd toegankelijk maken voor iedereen.
3. Gelijke behandeling van mannen en vrouwen bevorderen.
4. Kindersterfte terugdringen.
5. De gezondheid van moeders verbeteren.
6. Strijd leveren tegen hiv/aids, malaria en andere ziekten.
7. Actief werken aan een duurzaam milieu.
8. Werken aan een mondiaal partnerschap voor ontwikkeling.

GEBED VOOR DE MISSIEMAAND VAN OKTOBER 2010

*Lieve Vader,
U hebt ons oren gegeven om te luisteren,
U hebt ons een mond gegeven om te spreken,
U biedt ons de kans om mensen te ontmoeten,
dichtbij en veraf.
Voor al deze kansen van dialoog
willen wij U danken.
Samen met al dit mooie
dat wij van U mogen ontvangen,
geeft U ons een zending.
Doorheen onze woorden
die wij tot anderen richten,
mogen wij uw liefdesboodschap
voor alle mensen laten weerklinken:
voor hen uit Afrika, Latijns-Amerika en Azië
of gewoon hier bij ons.
Zo krijgen allen de kans om
doorheen onze woorden en daden
uw liefde te ontvangen.
Help ons blijvend aandacht
voor hen te hebben,
voor hun zoeken en hun noden
en help ons dankbaar te zijn
voor hun goed woord voor ons.
Amen.*

(Michel Coppin)